

JUŽNA ALI NAVADNA – TO JE VPRAŠANJE

// Matej Gamser

Odrasla samica južne postovke (*Falco naumanni*). Svetli kremplji značilni za to vrsto, so včasih bolj rumenkasto sivi. Četudi jih ne bi videli, je obrazna maska pri tem osebkju zadosti prepričljiva: pozornost zbujajo svetlo lice, brk pa ne. Tudi manjkajoče črne očesne linije za očmi so zelo dober znak za južno postovko. A pri nekaterih samicah in posebno prvoletnih (juvenilnih) osebkjih lahko obrazna maska precej bolj spominja na navadno postovko (*F. tinnunculus*).

foto: Miha Krofel

V prispevku bomo spoznali nekatere nekonvencionalne trike (ki pa vselej nujno ne delujejo), s kombinacijo katerih bomo v prihodnje lažje trli nemara najtrši določevalski »oreh« evropskih ujed: južna (*Falco naumanni*) in navadna postovka (*F. tinnunculus*).

Za začetek obvestilo: zaradi obsežnosti prispevka je le-ta v celoti objavljen v spletni verziji, v tiskani obliki pa objavljamo le njegov del. Ornitološkim sladokuscem zato zelo priporočam branje spletne različice.

Pa začnimo. Na srečo je navadna postovka tako pogosta in številčna vse leto, da jo vsi dobro poznamo. Z vsakim novim opazovanjem si v možganih (zavestno ali ne) posodobimo sliko njenega značilnega videza. Odlično poznavanje pogoste vrste je pravzaprav »samodejna varovalka«, ki v naši glavi sproži alarm, če nam v vidno polje zaide

osebek, ki vsaj v nečem (četudi tega ne znamo dobro opisati) »štrli« iz običajnih okvirov. Drugače povedano: bolje kot poznamo pogosto vrsto, prej bo naše oko sposobno izluščiti morebitno južno postovko.

JUŽNA POSTOVKA KDAJ IN KJE?

Kot kaže graf na desni, je najbolj primeren čas za iskanje južnih postovk pri nas zagotovo pomlad (druga polovica aprila in cel maj), a tudi septembra ne gre povsem zanemariti. Mimogrede, mineva okroglih 30 let od zadnjega znanega gnezdenja te vrste pri nas. Kot otrok se spominjam pripovedovanj svoje prababice, češ »da so številni glasni sokolčki skupno gnezdili v naši vasi v Slovenskih goricah, tako na stavbah kot v drevesnih duplih. In da jih je bilo veselje opazovati, kako so lovili škodljivce. A na jesen, da so odšli«. Vizualizacija njenih pripovedovanj mi je bila tako abstraktna, da me je ob poslušanju spremljala tančica dvoma. Veliko kasneje sem spoznal, da po nepotrebnem. Otmar Reiser je v svoji knjigi *Die Vögel von Marburg an der Drau* (1925) zapisal: »V okolici Maribora je južna postovka precej pogostejša od navadne...«. Zgodovina je, kakršna je, v sedanjosti pa lahko južno postovko pri nas opazujemo le še na selitvi. Spomladanska opazovanja obravnavamo kot t.i. *overshooting* oziroma selitev prek običajnega območja gnezditvene razširjenosti, jesenska opazovanja pa kot »pognezditveno disperzijo« oz. nekakšno razpršitev mladih osebkov ob koncu gnezditvene sezone. Največ recentnih opazovanj pri nas je iz jugozahodnega dela države (npr. Cerkniško jezero ali Ležeški Gabrk), običajno pa imamo opravka z neodraslimi pticami.

KAKO SE LOTITI DOLOČANJA?

Južna postovka je lahko presneto majhen ptič, z na videz bolj zaokroženimi konicami peruti, razmeroma krajšim repom in hitrejšim »frfotanjem« kot

Celoten članek je dostopen na spletni strani: <https://ptice.si/publikacije/svet-ptic/spletni-prispevki-revije/01-2025/terenski-koticek/> ali prek priložene QR kode

Odrasel par JUŽNIH POSTOVK (*Falco naumanni*). Določanje samca v ozadju je dokaj samoumevna, za samico (spredaj) pa se je pri iskanju razlikovalnih znakov z navadno postovko (*F. tinnunculus*) treba malo bolj potruditi.

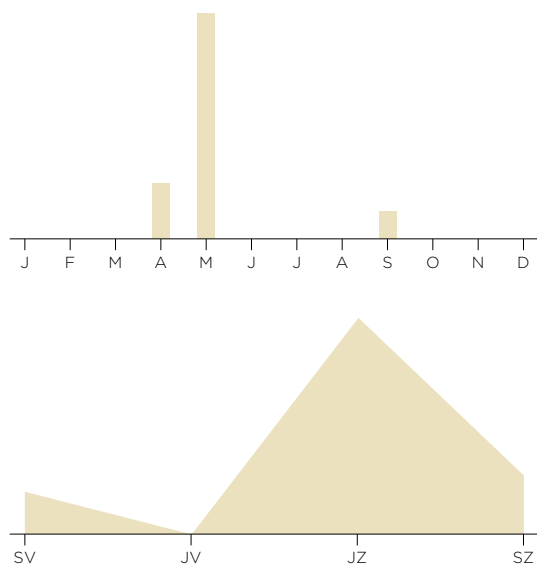
foto: Miha Krofel

pri navadni postovki. Obenem deluje bolj kompaktno, z majhnim kljunom. Vse to je lahko uporabno pri določevanju, posebno če imamo v neposredni primerjavi tudi navadno postovko. A pogosto ni tako. Še več, jakost in smer vetra pa tudi starost osebka vplivajo na frekvenco in globino zamahov ter kompaktnost ptice. Tudi določeno vedenje (npr. zadrževanje v ohlapnih skupinah, skupinski lov na leteče žuželke, pridruženost rdečenogim postovkam *F. vespertinus*), ki ga dokaj laično obravnavamo kot značilnost južne postovke, je v resnici skupno obema vrstama. To pomeni, da se v spletu neidealnih okoliščin opazovanja (kot se pogosto dogaja na terenu) pri razlikovanju navadne in južne postovke na zgoraj zapisane značilnosti zelo težko zanesemo. Kaj nam torej še ostane? Konkretni prepoznavni znaki, ki se skrivajo v perju (in krempljih). Primarno se zanašajmo na te, na koncu pa pretehtamo kombinacijo vseh zbranih znakov.

Pojavljanje južne postovke (*Falco naumanni*) v Sloveniji po letu 2010. Na grafu je časovni prikaz opažanj po mesecih, pod njim pa njihova geografska porazdelitev.

vir: Komisija za redkosti

Odrasli samci južne postovke so ob povprečnih opazovalnih okoliščinah neproblematični, saj jih izdajo: modrosiva glava, brez »brka«, enotno oranžnorjav hrbet in modrikasta lisa na perutih. Zgodi pa se, da naletimo na odraslega samca navadne postovke, ki ima na oranžnorjavem hrbtu (zgornjih krovcih) močno zmanjšane črne lise ali zabrisan »brk«. Taki, domnevno starejši samci navadne postovke so lahko na prvi pogled zelo podobni južni postovki in nas lahko zavedejo. Prave nočne more pa se šele začnejo, ko moramo razlikovati mlade in nezrele osebke ali samice. A če vemo, kaj gledati...

Ali bi se med opazovanjem postovke, sedeče na veji ali količku več sto metrov daleč od nas, sploh lahko lotili določanja tako oddaljene ptice? Na to retorično vprašanje naj si odgovori vsak sam. A šele potem, ko si prebere celoten prispevek, dostopen na spletni strani <https://ptice.si/publikacije/svet-ptic/spletni-prispevki-revije/01-2025/terenski-koticek/>.

MLADI ORNITOLOGI, POZOR!

// Tilen Basle

Če želiš izpopolniti svoje znanje o pticah, se zabavati s sovrstniki in mentorji ter z njimi po taborniško preživeti teden dni v objemu narave Središkega polja, se moraš nujno udeležiti **Mladinskega ornitološkega raziskovalnega tabora »Središče ob Dravi 2025«**. **S prijavo pohiti, saj je število mest omejeno, zanimanje pa veliko!**

Letos bomo v začetku poletnih počitnic v okviru projekta **LIFE FOR SEEDS** organizirali že tradicionalni mladinski tabor. **Potekal bo na območju Središkega polja od sobote, 28. junija, do petka, 4. julija 2025.** Na taboru bo delovalo pet skupin, ki jih bodo vodili izkušeni mentorji – ornitologi. V skupini boste največ štiri udeleženci, vsaka skupina pa se bo lotila raziskovanja določene teme. Udeležbo priporočamo mladim med 12. in 18. letom starosti.

KAKO SE PRIJAVIŠ NA TABOR?

Če se želiš udeležiti tabora, izpolni prijavni obrazec, dostopen na www.ptice.si ali prek spodnje QR kode. Prijave zbiramo do **5. maja 2025**, vse prijave pa bomo o izboru za udeležbo na taboru obvestili po elektronski pošti najkasneje **do 12. maja 2025**. Za več informacij pokliči na številko 051 636 224 ali piši na [tilen.basle@dopps.si](mailto:basle@dopps.si).

Prijavni obrazec:

